

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
KRAJOWEGO PROGRAMU OCZYSZCZANIA
ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH
W 2022 ROKU**

Warszawa, czerwiec 2023 r.

Spis treści

Spis treści	2
I. Realizacja gospodarki ściekowej w Polsce	3
I.1. Wymogi wynikające z prawodawstwa Unii Europejskiej.....	3
I.2. Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych	3
I.3. Aktualizacje Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych	5
I.4. Ustanowienie priorytetów dla aglomeracji	6
II. Sprawozdawczość z realizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych.....	7
II.1. Podstawa prawna.....	7
II.2. Metodyka opracowania sprawozdania z realizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych za rok 2022	7
III. Realizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych w roku 2022.....	8
III.1. Sposób przedstawienia wyników	8
III.2. Aglomeracje – dane podstawowe	9
III.3. Zbiorcze sieci kanalizacyjne	10
III.4. Oczyszczalnie ścieków komunalnych.....	11
III.5. Gospodarka osadowa	12
III.6. Finansowanie inwestycji.....	15
IV. Realizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych w latach 2003-2022.....	17
IV.1. Zakres rzeczowy i finansowy zrealizowanych inwestycji.....	17
IV.2. Ocena inwestycji w aspekcie wypełnienia wymagań dyrektywy 91/271/EWG	18
V. Podsumowanie.....	20
VI. Załączniki	22

I. Realizacja gospodarki ściekowej w Polsce

I.1. Wymogi wynikające z prawodawstwa Unii Europejskiej

Zgodnie z postanowieniami Traktatu akcesyjnego Polski do Unii Europejskiej (Załącznik XII) wymagania dotyczące systemów kanalizacji i oczyszczalni ścieków komunalnych wynikające z dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych (Dz. Urz. WE L 135 z 30.05.1991, str. 40, z późn. zm. – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 26, Dz. Urz. WE L 67 z 07.03.1998, str. 29 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 4, str. 27, Dz. Urz. UE L 284 z 31.10.2003, str. 1 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 1, t. 4, str. 447, Dz. Urz. UE L 311 z 21.11.2008, str. 1, z późn. zm. i Dz. Urz. UE L 353 z 28.12.2013, str. 8) zwanej dalej „dyrektywą 91/271/EWG” powinny być wdrożone **do 31 grudnia 2015 r.**

Polska wdraża wymagania ww. dyrektywy zgodnie z następującymi celami pośrednimi:

1. **do 31 grudnia 2005 r.** zgodność z dyrektywą 91/271/EWG powinna była być osiągnięta w **674** aglomeracjach, z których ładunek zanieczyszczeń biodegradowalnych stanowi **69%** całkowitego ładunku zanieczyszczeń tego typu pochodzącego z aglomeracji,
2. **do 31 grudnia 2010 r.** zgodność z dyrektywą 91/271/EWG powinna była być osiągnięta w **1 069** aglomeracjach, z których ładunek zanieczyszczeń biodegradowalnych stanowi **86%** całkowitego ładunku zanieczyszczeń tego typu pochodzącego z aglomeracji,
3. **do 31 grudnia 2013 r.** zgodność z dyrektywą 91/271/EWG powinna była być osiągnięta w **1 165** aglomeracjach, z których ładunek zanieczyszczeń biodegradowalnych stanowi **91%** całkowitego ładunku zanieczyszczeń tego typu pochodzącego z aglomeracji.

Przepisy dyrektywy 91/271/EWG zostały implementowane do prawa polskiego. Całość zagadnień związanych z gospodarką wodno-ściekową regulowana jest ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 624 z późn. zm.) zwaną dalej „Prawem wodnym” i rozporządzeniami wykonawczymi do wymienionej ustawy. Zgodnie z jej przepisami aglomeracje o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) co najmniej 2 000, powinny być wyposażone w systemy kanalizacji zbiorczej dla ścieków komunalnych, zakończone oczyszczalniami ścieków lub końcowym punktem zrzutu.

Podstawowym instrumentem wdrożenia postanowień dyrektywy 91/271/EWG jest Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych (dalej także KPOŚK, Program). Celem Programu jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków przez realizację ujętych w nim inwestycji, a co za tym idzie – ochrona środowiska wodnego. **Aktualnie założenia KPOŚK bazują na art. 5 ust. 2 dyrektywy 91/271/EWG.** Oznacza to stosowanie podwyższonego usuwania biogenów **we wszystkich oczyszczalniach ścieków komunalnych w aglomeracjach powyżej 9 999 RLM.**

I.2. Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych

Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych jest dokumentem strategicznym, w którym oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji miejskich i wiejskich (o RLM powyżej 1 999) w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków. Jednocześnie, zgodnie

z postanowieniami dyrektywy 91/271/EWG, warunkami koniecznymi do spełnienia przez aglomerację są następujące wymogi tej dyrektywy:

- 1. Wyposażenie aglomeracji** w systemy zbierania ścieków komunalnych gwarantujące blisko 100% poziom obsługi. Oznacza to wyposażenie w sieć kanalizacyjną co najmniej na poziomie 98% RLM, przy czym pozostałe 2% jest mniejsze niż 2 000 RLM i musi być oczyszczane w innych systemach oczyszczania ścieków (pojedyncze systemy lub inne właściwe systemy), zapewniających ten sam poziom ochrony środowiska, jak dla całej aglomeracji.
- 2. Wydajność oczyszczalni** ścieków w aglomeracjach odpowiada przynajmniej ładunkowi generowanemu na ich obszarze.
- 3. Standardy oczyszczania** ścieków w oczyszczalniach uzależnione są od **wielkości aglomeracji**. Jakość ścieków oczyszczonych odprowadzanych z każdej oczyszczalni jest zgodna z wymaganiami Prawa wodnego i rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1311)¹⁾. **W każdej oczyszczalni zlokalizowanej na terenie aglomeracji powyżej 9 999 RLM wymagane jest podwyższone usuwanie biogenów.**

Zgodnie z wymaganiami prawa oraz interpretacją Komisji Europejskiej należy tak planować granice aglomeracji, aby w jak największym stopniu cały produkowany przez aglomerację ładunek ścieków był zbierany siecią kanalizacyjną i odprowadzany do oczyszczalni ścieków. **Dlatego w aglomeracjach ujętych w KPOŚK powinien zostać osiągnięty blisko 100% poziom obsługi zbiorczymi systemami kanalizacyjnymi (% RLM korzystających z systemu kanalizacyjnego).** Pozostali mieszkańcy aglomeracji, **nieobsługiwani przez zbiorcze systemy kanalizacyjne, będą natomiast korzystać z innych systemów oczyszczania ścieków.** Oznacza to, że **cały ładunek zanieczyszczeń powstających w aglomeracji powinien być gromadzony i doprowadzany do oczyszczalni obsługującej aglomerację, bądź usuwany w innych systemach oczyszczania ścieków (pojedyncze systemy lub inne właściwe systemy), zapewniających ten sam poziom ochrony środowiska.**

KPOŚK został zatwierdzony przez Radę Ministrów 16 grudnia 2003 r. Program ten zawierał wykaz 1 378 aglomeracji o RLM \geq 2 000, wraz z jednoczesnym wykazem niezbędnych przedsięwzięć w zakresie budowy, rozbudowy lub modernizacji oczyszczalni ścieków komunalnych oraz budowy i modernizacji zbiorczych systemów kanalizacyjnych, jakie należy zrealizować w tych aglomeracjach w terminie do końca 2015 r. Program został opracowany na podstawie danych z 2002 r.

¹⁾ Przedmiotowe rozporządzenie weszło w życie 16 lipca 2019 r.

I.3. Aktualizacje Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych

Obowiązek aktualizacji KPOŚK wynika z art. 96 Prawa wodnego, według którego kolejne aktualizacje są dokonywane co najmniej raz na 4 lata. Dotychczas KPOŚK został zaktualizowany 6 razy. Poniżej opisane zostały wszystkie aktualizacje KPOŚK, które zatwierdziła Rada Ministrów.

1. AKPOŚK 2005 – Pierwsza aktualizacja KPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów 7 czerwca 2005 r.

Celem pierwszej aktualizacji było zweryfikowanie i zaktualizowanie potrzeb aglomeracji ujętych w KPOŚK oraz aglomeracji nowo utworzonych, w zakresie inwestycyjnym i finansowym. AKPOŚK 2005 zawiera 1 577 aglomeracji. Podstawą aktualizacji były dane z 2004 r.

2. AKPOŚK 2009 – Druga aktualizacja KPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów 2 marca 2010 r.

W ramach AKPOŚK 2009 dokonano aktualizacji i weryfikacji, zarówno pod względem rzeczowym jak i finansowym, inwestycji planowanych przez aglomeracje ujęte w AKPOŚK 2005 oraz nowoutworzone. Ponadto dokonano podziału inwestycji pod kątem priorytetów dla wypełnienia postanowień traktatu. Dane zawarte w AKPOŚK 2009 dotyczą stanu zaawansowania inwestycji w 2007 r.

AKPOŚK 2009 obejmuje łącznie 1 635 aglomeracji, ujętych w dwóch załącznikach:

- **Załącznik 1** – Aglomeracje priorytetowe dla wypełnienia wymogów Traktatu akcesyjnego, obejmuje 1 313 aglomeracji powyżej 1 999 RLM (łącznie RLM – 44 161 819, która stanowi 97% całkowitego RLM Programu),
- **Załącznik 2** – Aglomeracje niestanowiące priorytetu dla wypełnienia wymogów Traktatu akcesyjnego, obejmuje 322 aglomeracje z przedziału 2 000 - 10 000 RLM (łącznie RLM – 1 360 434, która stanowi 3% całkowitego RLM Programu).

Dodatkowo opracowano Załącznik 3 – Aglomeracje „pozostałe”, obejmujący 104 aglomeracje (łącznie RLM – 474 956) nowo wyznaczone, które nie spełniły wymogów formalnych, by znaleźć się w załączniku 1 i 2. Aglomeracje te nie są wliczone do zakresu rzeczowego i finansowego AKPOŚK 2009.

3. AKPOŚK 2010 – Trzecia aktualizacja KPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów 1 lutego 2011 r.

Celem tej aktualizacji była analiza stanu zaawansowania realizacji inwestycji oraz analiza przyczyn zaistniałych opóźnień i w rezultacie ustalenie realnych terminów ich zakończenia. Sytuacja ta dotyczyła 122 aglomeracji powyżej 14 999 RLM oraz 4 aglomeracji poniżej 15 000 RLM z AKPOŚK 2009, które ze względu na opóźnienia inwestycyjne nie mogły zrealizować zaplanowanych zadań do końca 2010 r. Pozostałe informacje oraz dane pozostały w zgodzie z AKPOŚK 2009. Informacje na potrzeby AKPOŚK 2010 dotyczyły stanu realizacji inwestycji na 30 czerwca 2010 r.

4. AKPOŚK 2015 – Czwarta aktualizacja KPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów 21 kwietnia 2016 r.

Najważniejszą przesłanką przeprowadzenia AKPOŚK 2015 była konieczność dostosowania KPOŚK do wymogów art. 5 ust. 2 dyrektywy 91/271/EWG. Zgodnie z założeniami i metodyką opracowania AKPOŚK 2015 w dokumencie tym zostały uwzględnione informacje dotyczące 1 502 aglomeracji

o łącznej RLM rzeczywistej (RLMrz)²⁾ wynoszącej 38 007 996, w tym 39 aglomeracji powyżej 150 000 RLM, stanowiących 41,3% całości RLMr.

5. AKPOŚK 2017 – Piąta aktualizacja KPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów 31 lipca 2017 r.

AKPOŚK 2017 dotyczy 1 587 aglomeracji o równoważnej liczbie mieszkańców 38,8 mln, w których zlokalizowanych jest 1 769 oczyszczalni ścieków komunalnych. Aglomeracje ujęte w aktualizacji zostały podzielone na priorytety według znaczenia inwestycji oraz pilności zapewnienia środków.

Z przedstawionych przez aglomeracje zamierzeń inwestycyjnych wynika, że w ramach piątej aktualizacji planowane jest wybudowanie 116 nowych oczyszczalni ścieków oraz przeprowadzenie innych inwestycji w 1 010 oczyszczalniach. Planowane jest również wybudowanie 14 661 km nowej sieci kanalizacyjnej oraz zmodernizowanie 3 506 km sieci istniejącej. Potrzeby finansowe na realizację ww. przedsięwzięć wynoszą 27,85 mld zł.

6. AKPOŚK 2022 – Szósta aktualizacja KPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów 5 maja 2022 r.

W dokumencie ujęte zostały 1 524 aglomeracje oraz wykaz planowanych przez nie inwestycji, które mają przyczynić się do ograniczenia zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków i ich niekorzystnego wpływu na stan środowiska wodnego.

W AKPOŚK 2022 oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych. Jednostki samorządu terytorialnego powinny zrealizować zaplanowane inwestycje oraz osiągnąć efekt ekologiczny do końca 2027 r. Z planów inwestycyjnych przedstawionych przez aglomeracje wynika, że w ramach AKPOŚK 2022 zaplanowane zostało wybudowanie 8 022 km sieci kanalizacyjnej oraz zmodernizowanie 3 173 km sieci. Ponadto planowane jest wybudowanie 60 nowych oczyszczalni ścieków oraz przeprowadzenie 978 innych inwestycji na istniejących oczyszczalniach. Koszt inwestycji zaplanowanych przez aglomeracje i zgłoszonych do AKPOŚK 2022 wynosi 28,7 mld zł. Informacje dotyczące realizacji inwestycji w odniesieniu do tego dokumentu przedstawione zostaną w sprawozdaniu za rok 2022 r.

I.4. Ustanowienie priorytetów dla aglomeracji

W AKPOŚK 2022 aglomeracje zostały podzielone na 3 priorytety według poniższych kryteriów:

Priorytet I – Aglomeracje priorytetowe dla wypełnienia zobowiązań akcesyjnych. Są to wszystkie aglomeracje, których RLM jest większa lub równa 100 000 ($\geq 100\ 000$ RLM).

Priorytet II – Aglomeracje, których RLM mieści się w przedziale równym i większym od 10 000 i mniejszym od 100 000 ($\geq 10\ 000 < 100\ 000$ RLM).

²⁾ Sposób wyliczenia rzeczywistej RLM (RLMrz) aglomeracji został ujednoczony i wyliczony dla wszystkich aglomeracji następująco:

- stałych mieszkańców, uwzględniając możliwości podłączeń w ramach istniejącej aglomeracji (1 mieszkaniec = 1 RLM),
- miejsca noclegowe (1 zarejestrowane miejsce noclegowe na terenie aglomeracji = 1 RLM),
- ścieki przemysłowe odprowadzane do systemu zbierania lub dowożone do oczyszczalni ścieków komunalnych.

Natomiast RLM wg uchwał sejmików województw albo rozporządzeń porządkowych wojewodów albo uchwał rad gmin (RLM) została wyznaczona tymi uchwałami lub rozporządzeniami porządkowymi wyznaczającymi aglomeracje, gdzie RLM dla danej aglomeracji została wyliczona jak powyżej lub na podstawie ładunku ścieków.

Priorytet III – Aglomeracje, których RLM mieści się w przedziale równym i większym od 2 000 i mniejszym od 10 000 ($\geq 2\,000 < 10\,000$ RLM).

II. Sprawozdawczość z realizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych

II.1. Podstawa prawna

Wejście w życie ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne oraz powstanie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (dalej jako PGW WP) wprowadziło zmiany kompetencyjne w zakresie procesu sprawozdawczego z realizacji KPOŚK. Do końca 2017 r. Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, za pośrednictwem ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej, był zobowiązany do przedkładania Radzie Ministrów sprawozdania z wykonania KPOŚK w cyklu dwuletnim. Marszałkowie województw mieli natomiast obowiązek corocznego sprawozdawania z postępu w realizacji KPOŚK na podstawie informacji uzyskanych od samorządów.

Od 2018 r. to minister właściwy do spraw gospodarki wodnej przekłada co 2 lata Radzie Ministrów sprawozdanie z wykonania KPOŚK (art. 94 – Prawo wodne). PGW WP ma natomiast obowiązek corocznego sprawozdawania z postępu w realizacji KPOŚK na podstawie informacji uzyskanych od samorządów.

Tym samym PGW WP opracowało *Sprawozdanie z realizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych za rok 2022*.

Zgodnie z art. 89 ust. 1 – Prawo wodne, dokument ten zawiera informacje o:

- stanie wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej, oczyszczalnie ścieków komunalnych oraz indywidualne systemy oczyszczania ścieków;
- postępie realizacji przedsięwzięć określonych w krajowym programie oczyszczania ścieków komunalnych;
- ilości wytworzonych w ciągu roku Mg suchej masy osadów ściekowych w oczyszczalniach ścieków komunalnych w aglomeracji oraz o sposobie zagospodarowania tych osadów;
- ilości ścieków wytworzonych na obszarze aglomeracji oraz jakości ścieków oczyszczonych i odprowadzonych do wód lub do ziemi.

II.2. Metodyka opracowania sprawozdania z realizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych za rok 2022

Niniejsze sprawozdanie przedstawia informacje dotyczące inwestycji zrealizowanych w roku 2022 oraz ich wpływu na osiągnięcie celu wymaganego dyrektywą 91/271/EWG. Dokument powstał na podstawie danych uzyskanych od gminnych samorządów. Sprawozdanie zawiera informacje o stanie prac inwestycyjnych w zakresie gospodarki ściekowej, m.in. realizacji systemów zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych, gospodarce osadowej oraz finansowaniu inwestycji w aglomeracjach o RLM większej od 1 999 ujętych w AKPOŚK 2022. Do sprawozdania włączono również 11 aglomeracji, które przesłały ankiety i których RLM rzeczywisty był mniejszy od 2000 RLM. W przypadku 6 z nich, RLM zadeklarowany w obowiązującej uchwale jest również mniejszy od 2000

RLM. Pięć spośród sześciu wymienionych aglomeracji znajduje się w *załączniku nr 2* do VI AKPOŚK – *Wykaz aglomeracji*, a ostatnia w wyniku przeglądu aglomeracji podjęła uchwałę zmieniającą obszar i RLM aglomeracji jednocześnie deklarując, że do końca roku 2026 jest w trakcie obowiązywania okresu trwałości projektu.

Wszystkie otrzymane ankiety sprawozdawcze zostały przeanalizowane i zweryfikowane przez PGW WP. Dane, które wymagały uzupełnienia, poprawienia bądź uszczegółowienia, zostały skonsultowane z przedstawicielem właściwego urzędu gminy za pośrednictwem właściwych regionalnych zarządów gospodarki wodnej (rzgw). Na podstawie zweryfikowanych informacji Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej w PGW WP stworzył sprawozdanie zbiorcze za rok 2022.

Sprawozdanie z realizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych za 2022 r. zawiera dane z 1 530 aktywnych aglomeracji, które były obsługiwane przez 1 627 oczyszczalni ścieków. Dodatkowo ujęte są dwie aglomeracje, aglomeracja Równe, zlikwidowana w 2022 r. i aglomeracja Międzybórz, która nie przekazała sprawozdania. Aglomeracje przedstawiły stan realizacji KPOŚK na dzień 31 grudnia 2022 r., uwzględniając najbardziej aktualne na dzień sporządzenia sprawozdania uchwały wyznaczające ich obszar i granice. Danych sprawozdawczych nie przedstawiła aglomeracja Międzybórz.

III. Realizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych w roku 2022

III.1. Sposób przedstawienia wyników

Szczegółowe dane sprawozdawcze z realizacji KPOŚK w roku 2022 przedstawiono w formie zestawień tabelarycznych zamieszczonych w załączniku. Zawierają one informacje o stanie prac inwestycyjnych w aglomeracjach zaplanowanych w AKPOŚK 2022. Informacje te przedstawione zostały w następujących grupach tematycznych:

- **Grupa 1** — Aglomeracje – dane podstawowe,
- **Grupa 2** — Zbiorcze sieci kanalizacyjne,
- **Grupa 3** — Oczyszczalnie ścieków komunalnych,
- **Grupa 4** — Gospodarka osadowa,
- **Grupa 5** — Nakłady finansowe,
- **Grupa 5A** — Źródła pochodzenia nakładów finansowych,
- **Grupa 6** — Zgodność z warunkami dyrektywy Rady 91/271/EWG.

Każdą z ww. grup tematycznych zaprezentowano w rozbiciu na:

- przedziały RLM (wielkość RLMrz aglomeracji),
- województwa,
- dorzecza,
- regiony wodne.

Analiza danych uwzględniająca podział kraju na obszary dorzeczy została zaprezentowana w podziale na: dwa główne dorzecza: Wisły i Odry; pozostałe dorzecza zsumowano i zaprezentowano łącznie jako „inne” ze względu na ich marginalne znaczenie w sumarycznym zestawieniu.

Podział kraju na regiony wodne zaprezentowano z wyszczególnieniem następujących regionów: Region Małej Wisły, Region Górnej Wisły, Region Środkowej Wisły, Region Dolnej Wisły, Region Górnej Odry,

Region Środkowej Odry, Region Warty oraz Region Dolnej Odry i Przymorza. Pozostałe regiony wodne zsumowano i zaprezentowano łącznie jako „inne”.

III.2. Aglomeracje – dane podstawowe

(Szczegółowe informacje: Załącznik – Grupa 1)

Aglomeracja oznacza teren, na którym zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków albo do końcowego punktu zrzutu tych ścieków (art. 86 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne).

Agglomerację wyznacza rada gminy w drodze uchwały, po wcześniejszym jej uzgodnieniu z Wodami Polskimi oraz właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska (w zakresie obszarów objętych przynajmniej jedną z form ochrony przyrody). W przypadku, gdy aglomeracja obejmuje tereny położone w dwóch lub więcej gminach, właściwa do wyznaczenia aglomeracji jest rada gminy o największej równoważnej liczbie mieszkańców. Wiele wyznaczonych wcześniej aglomeracji podlega weryfikacji, w wyniku czego następują ich podziały, połączenia, powstają nowe, zaś część zostaje zlikwidowana, co sprawia, że liczba aglomeracji oraz ładunek generowany przez nie są zmienne.

Według danych z końca 2022 r. 1 530 aglomeracji generuje ładunek zanieczyszczeń wyrażonych BZT₅ w wysokości 35 694 tys. RLM, w tym 27 117 tys. od stałych mieszkańców, wśród których:

- 26 197 tys. korzysta z sieci kanalizacyjnej,
- 832 tys. jest obsługiwanych przez tabor asenizacyjny,
- 87 tys. korzysta z systemów indywidualnych.

Powyższe dane w podziale na RLMrz aglomeracji ilustruje tabela nr 1.

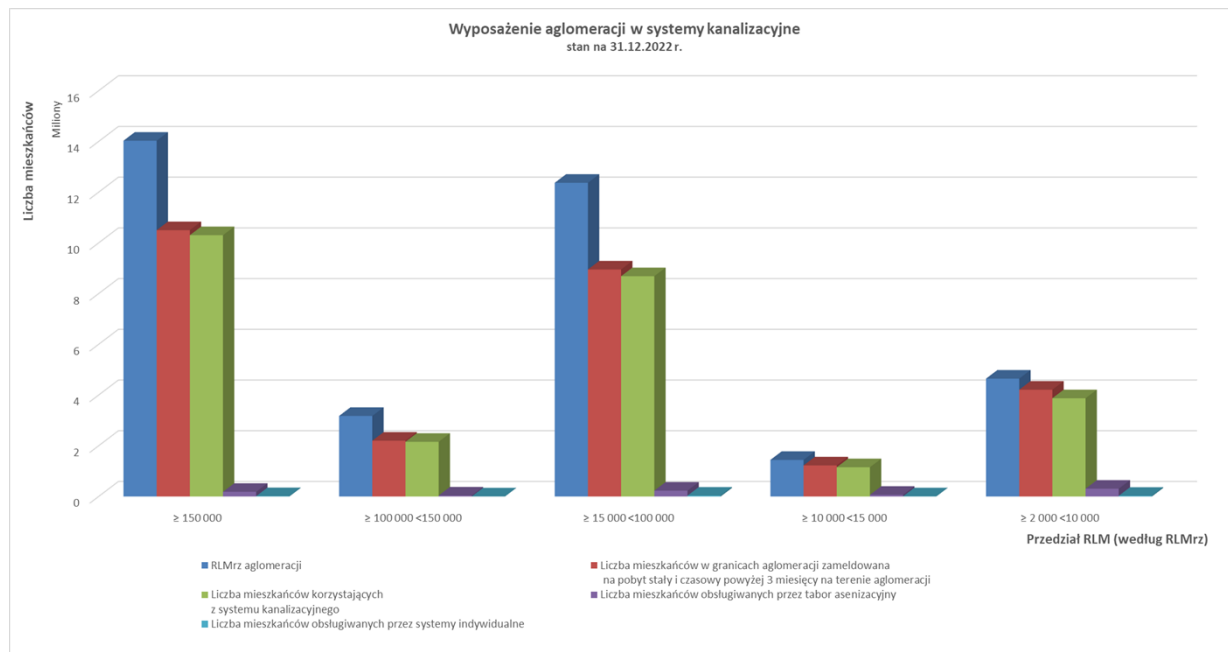
W tabeli nr 1 nie wyszczególniono danych z zakresu „RLM mieszkańców nieprzyporządkowanych do żadnego systemu zbierania”, który w skali całego dokumentu wynosi 1 475 RLM (tj. 0,004% całego RLM rzeczywistego). Dane te uznaje się za mało wiarygodne, w wielu przypadkach wynikające z błędów ewidencyjnych gminy, które będą korygowane podczas przeglądów aglomeracji czy instalowania właściwych systemów kontroli gospodarki wodno-ściekowej gminy.

Tabela 1. Liczba aglomeracji oraz liczba mieszkańców korzystających z poszczególnych systemów odbioru ścieków – według przedziałów RLM

Przedział RLM (wg RLMrz)	Liczba aktywnych aglomeracji	RLMrz aglomeracji	Liczba rzeczywistych mieszkańców zameldowanych w aglomeracji	Liczba mieszkańców korzystających z systemu kanalizacyjnego	Liczba mieszkańców obsługiwanych przez tabor asenizacyjny	Liczba mieszkańców obsługiwanych przez systemy indywidualne
1	2	3	4	5	6	7
≥ 150 000	36	14 030 901	10 503 318	10 304 707	185 356	13 255
≥ 100 000 < 150 000	27	3 178 411	2 201 452	2 157 132	39 682	4 638
≥ 15 000 < 100 000	346	12 371 690	8 953 501	8 688 112	231 080	33 551
≥ 10 000 < 15 000	120	1 453 916	1 236 721	1 162 456	66 855	7 410
≥ 2 000 < 10 000	990	4 638 887	4 202 589	3 866 494	307 731	27 635
< 2 000	11	20 129	19 503	18 002	1 371	130
RAZEM	1 530	35 693 934	27 117 084	26 196 903	832 075	86 619

Z kolei na wykresie 1 przedstawiono wyposażenie w systemy kanalizacyjne aglomeracji w 2022 r. wg grup RLM.

Wykres 1. Wyposażenie aglomeracji w systemy kanalizacyjne wg wielkości aglomeracji (stan na 31.12.2022 r.)



III.3. Zbiornice sieci kanalizacyjne

(Szczegółowe informacje: Załącznik – Grupa 2)

W ramach realizacji inwestycji w zakresie wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej w 2022 r. na terenie aglomeracji wybudowano 2 201 km sieci kanalizacyjnej, w tym 1 688 km sieci grawitacyjnej. Zmodernizowano 331 km sieci istniejącej. Podłączono 323 598 mieszkańców, z czego 265 442 mieszkańców zostało podłączonych do istniejącej sieci, a 58 156 stanowią mieszkańcy korzystający z sieci kanalizacyjnej wybudowanej w roku sprawozdawczym.

W tabeli 2 zestawione zostały długości istniejącej oraz wybudowanej w roku 2022 sieci kanalizacyjnej w aglomeracjach oraz przyrost liczby mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych w wyniku wybudowania zbiorczych sieci kanalizacyjnych.

Tabela 2. Zbiornice sieci kanalizacyjne w aglomeracjach – według przedziałów RLM

Przedział RLM (wg RLMrz)	Długość sieci kanalizacyjnej ogółem (sanitarnej i ogólnospławnej) w aglomeracji		Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej		Przyrost liczby mieszkańców rzeczywistych korzystających z usług kanalizacyjnych		Długość zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej [km]
	ogółem	w tym sieci grawitacyjnej	ogółem	w tym sieci grawitacyjnej	do sieci istniejącej w roku sprawozdawczym	do sieci nowo-wybudowanej w roku sprawozdawczym	
	[km]						
1	2	3	4	5	6	7	8
≥ 150 000	32 161	29 017	404	350	27 988	16 259	95

≥ 100 000 < 150 000	8 244	7 247	106	86	5 721	4 270	30
≥ 15 000 < 100 000	55 680	44 823	715	571	111 049	19 603	163
≥ 10 000 < 15 000	10 896	8 225	152	114	35 661	2 509	4
≥ 2 000 < 10 000	49 054	34 763	801	548	82 825	15 037	39
< 2 000	280	198	23	20	2 198	478	0
RAZEM	156 313	124 274	2 201	1 688	265 442	58 156	331

III.4. Oczyszczalnie ścieków komunalnych

(Szczegółowe informacje: Załącznik – Grupa 3)

W ramach realizacji inwestycji z KPOŚK aglomeracje wyposażane są w komunalne oczyszczalnie ścieków, które powinny zapewniać odpowiednie standardy oczyszczania.

Standardy jakości ścieków odpływających z oczyszczalni muszą zapewniać – w przypadku oczyszczalni w aglomeracji o RLM ≥ 10 000 – podwyższone usuwanie związków azotu i fosforu, zaś w pozostałych przypadkach – pełne biologiczne oczyszczanie ścieków.

Według stanu na 31 grudnia 2022 r. aglomeracje obsługiwane były przez 1 625 aktywnych (działających) oczyszczalni ścieków, spośród których 648 posiadają technologie podwyższonego usuwania związków azotu i fosforu, zaś 977 oczyszczalnie oczyszczają ścieki na drodze biologicznej. Spełnienie wymogów rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych zostało osiągnięte w 1 496 oczyszczalniach. Szczegółowe dane ilustruje tabela 3.

Tabela 3. Oczyszczalnie ścieków komunalnych na terenie aglomeracji – według przedziałów RLM

Przedział RLM (wg RLMrż)	Liczba aktywnych oczyszczalni				Ilość ścieków komunalnych powstałych w aglomeracji ogółem [tys. m ³ /r]	Ilość oczyszczonych ścieków komunalnych ogółem w ciągu roku
	ogółem	w tym PUB ¹⁾	w tym B ²⁾	w tym liczba oczyszczalni spełniających wymagania rozporządzenia ³⁾		
1	2	3	4	5	6	7
≥ 150 000	50	50	0	46	811 817,3	841 356,0
≥ 100 000 < 150 000	31	31	0	29	140 598,5	150 522,0
≥ 15 000 < 100 000	367	367	0	343	575 942,2	646 946,0
≥ 10 000 < 15 000	126	126	0	98	60 796,2	61 670,0
≥ 2 000 < 10 000	1 039	74	965	969	218 154,4	176 307,0
< 2 000	12	0	12	11	722,6	720,0
RAZEM	1 625	648	977	1 496	1 808 031,2	1 877 521,0

¹⁾ PUB – oczyszczalnia biologiczna z podwyższonym usuwaniem związków azotu (N), fosforu (P).

²⁾ B – oczyszczalnia biologiczna.

³⁾ Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1311).

W roku 2022 najwięcej inwestycji przeprowadzonych na oczyszczalniach ścieków polegało na ich modernizacji oraz modernizacji tylko części osadowej oczyszczalni. W tabeli 4 zaprezentowano liczbę i rodzaj inwestycji jakie zostały przeprowadzone na oczyszczalniach ścieków.

Tabela 4. Realizacja inwestycji na oczyszczalniach ścieków – według przedziałów RLM

OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH - PODZIAŁ NA PRZEDZIAŁY RLM							
Przedział RLM (wg RLMrż)	Inwestycje na aktywnych oczyszczalniach ścieków zrealizowane w roku 2022 (BN, L, M, MO, R, RM) *						
	ogółem	BN	L	M	MO	R	RM
1	2	3	4	5	6	7	8
≥ 150 000	32	0	0	17	7	2	6
≥ 100 000 < 150 000	9	0	0	3	3	0	3
≥ 15 000 < 100 000	101	1	0	52	29	3	16
≥ 10 000 < 15 000	25	0	0	12	5	0	8
≥ 2 000 < 10000	116	2	4	59	24	5	22
< 2 000	2	1	0	0	0	0	1
RAZEM	285	4	4	143	68	10	56

*1) BN – budowa nowej oczyszczalni ścieków, L – likwidacja oczyszczalni ścieków, M – modernizacja oczyszczalni ścieków, R – rozbudowa oczyszczalni ścieków, RM – rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków, MO – modernizacja tylko części osadowej oczyszczalni.

III.5. Gospodarka osadowa

(Szczegółowe informacje: Załącznik – Grupa 4)

Krajowe regulacje prawne odnoszące się do kwestii osadów ściekowych zawarte są w następujących aktach prawnych:

- ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2022 r. poz. 2625, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2023 r. poz. 537),
- ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. z 2023 r. poz. 569),
- rozporządzenie Ministra Budownictwa z dnia 14 lipca 2006 r. w sprawie sposobu realizacji obowiązków dostawców ścieków przemysłowych oraz warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1757).

Natomiast zasady postępowania z osadami ściekowymi, które są odpadami określają przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2022 r. poz. 699, z późn. zm.). W odniesieniu do odzysku komunalnych osadów ściekowych, które są stosowane na powierzchni ziemi, w celach określonych w art. 96 ust. 1 ustawy o odpadach, zastosowanie mają również przepisy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 lutego 2015 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 23). W przypadku składowania komunalnych osadów ściekowych na składowiskach zastosowanie mają przepisy rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 16 lipca 2015 r. w sprawie dopuszczania odpadów do składowania na składowiskach (Dz. U. z 2015 r. poz. 1277).

Ponadto, powyższe kwestie regulowane są przez:

- rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 21 stycznia 2016 r. w sprawie wymagań dotyczących prowadzenia procesu termicznego przekształcania odpadów oraz sposobów postępowania z odpadami powstałymi w wyniku tego procesu (Dz. U. z 2016 r. poz. 108),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 stycznia 2015 r. w sprawie procesu odzysku R10 (Dz. U. z 2015 r. poz. 132) – w zakresie odzysku komunalnych osadów ściekowych,
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów (Dz. U. z 2013 r. poz. 523).

Na poziomie unijnym, kwestie gospodarki osadami reguluje m.in.:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy (Dz. Urz. UE L 312 z 22.11.2008, str. 3, z późn. zm.) (Tekst mający znaczenie dla EOG) – która określa zasady gospodarki odpadami, w tym komunalnymi osadami ściekowymi, od momentu, w którym stają się one odpadami,
- Dyrektywa Rady 86/278/EWG z dnia 12 czerwca 1986 r. w sprawie ochrony środowisk w szczególności gleby, w przypadku wykorzystania osadów ściekowych w rolnictwie (Dz. Urz. L 181 z 04.07.1986, str. 6 Polskie wydanie specjalne: Rozdział 15, Tom 1, str. 265),
- Dyrektywa Rady 99/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów (Dz. Urz. L 182 z 16.07.1999, str. 1 – Polskie wydanie specjalne: Rozdział 15, Tom 4, str. 228) – która wprowadza ograniczenia odnośnie do składowania odpadów,
- Dyrektywa Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych.

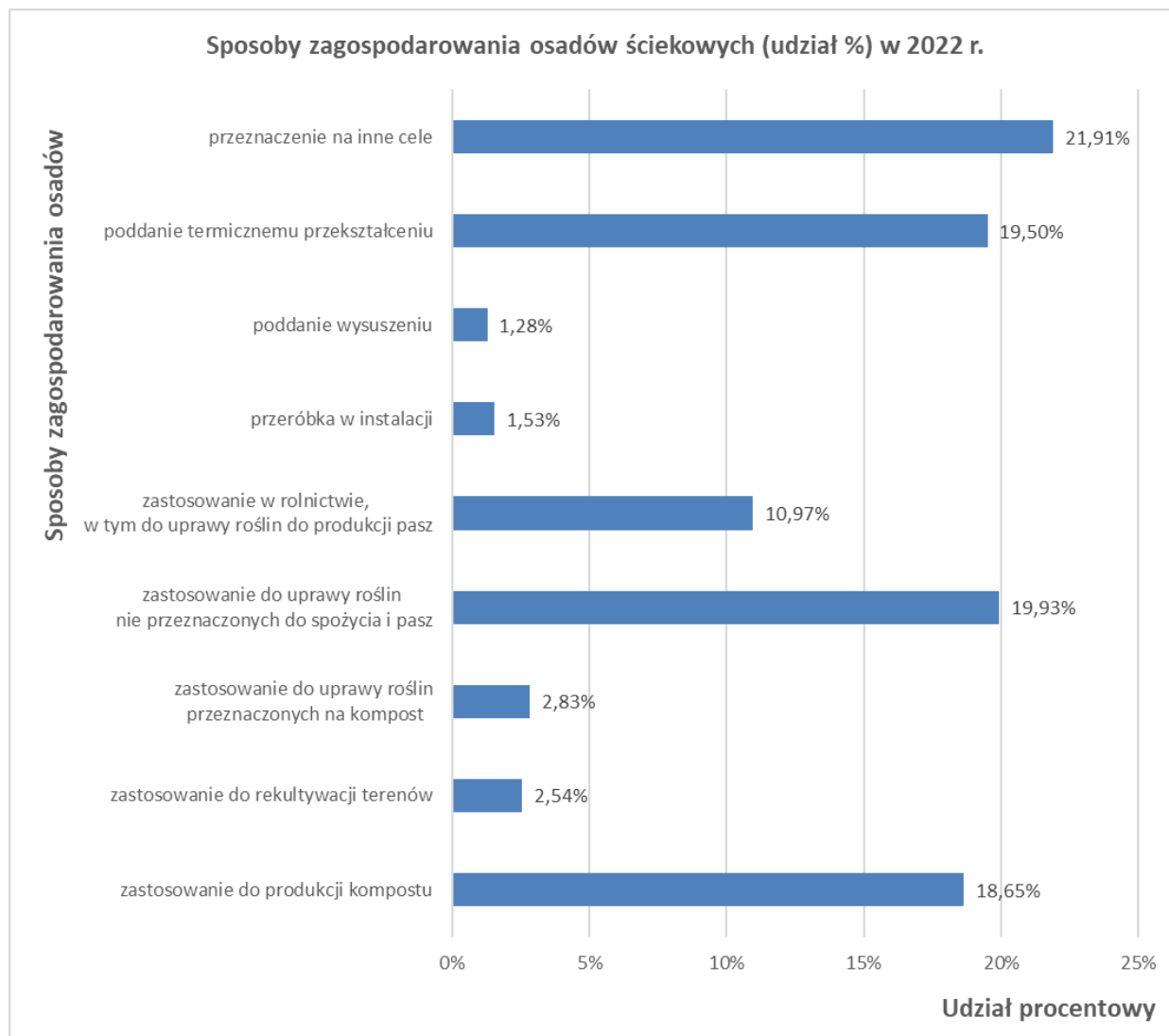
Ilość wytworzonych osadów ściekowych w przeliczeniu na suchą masę poddanych zagospodarowaniu w roku 2022 wyniosła 746 110 Mg. Najczęstszymi sposobami postępowania z osadami ściekowymi w 2022 r. (ponad 149 tys. Mg) było zastosowanie w rolnictwie do uprawy roślin nie przeznaczonych do spożycia i pasz [R10]; poddanie termicznemu przekształceniu [D10] (ponad 145,5 tys. Mg); zastosowanie do produkcji kompostu [R3] (ponad 139 tys. Mg).

Udział poszczególnych sposobów zagospodarowania osadów ściekowych w roku 2022 ilustruje tabela 5 oraz wykres 2.

Tabela 5. Gospodarka osadowa w roku 2022 – według przedziałów RLM

GOSPODARKA OSADOWA - PODZIAŁ NA PRZEDZIAŁY RLM											
Przedział RLM (wg RLMrz)	Ilość osadów wytworzonych w przeliczeniu na suchą masę	Ilość suchej masy osadów z podziałem na procesy unieszkodliwiania i odzysku [Mg/a]									
		zastosowanie do produkcji kompostu [R3]	zastosowanie do rekultywacji terenów [R10]	zastosowanie do uprawy roślin przeznaczonych na kompost [R10]	zastosowanie do uprawy roślin nie przeznaczonych do spożycia i pasz [R10]	zastosowanie w rolnictwie, w tym do uprawy roślin do produkcji pasz [R10]	zastosowanie przez wykorzystanie lub wymianę osadów (przeróbka w instalacji) z wyjątkiem przekazania do innej oczyszczalni ścieków [R11 lub R12]	poddanie wysuszeniu [D9]	poddanie termicznemu przekształceniu [D10]	przeznaczenie na inne cele	osad czasowo zmagazynowany na terenie oczyszczalni do unieszkodliwienia lub odzysku po roku sprawozdawczym
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
≥ 150 000	215 663	50 429	0	5 409	23 804	498	6 096	7 305	99 827	21 848	15 373
≥ 100 000 < 150 000	44 704	12 823	0	0	13 475	10 869	0	621	618	5 838	2 930
≥ 15 000 < 100 000	375 030	45 539	13 515	5 224	86 348	48 380	3 852	957	44 948	124 483	31 338
≥ 10 000 < 15 000	35 727	10 188	700	845	9 489	7 158	607	0	0	5 716	3 297
≥ 2 000 < 10 000	74 834	20 117	4 700	9 608	15 549	14 941	868	653	115	5 559	7 488
< 2 000	152	81	0	16	0	6	0	0	0	49	9
RAZEM	746 110	139 177	18 915	21 102	148 665	81 852	11 423	9 536	145 508	163 493	60 435

Wykres 2. Sposoby zagospodarowania osadów ściekowych w roku 2022 – udział w %.



III.6. Finansowanie inwestycji

(Szczegółowe informacje: Załącznik – Grupa 5 i 5a)

W realizację przedsięwzięć zapisanych w KPOŚK zaangażowani są inwestorzy oraz instytucje wspierające finansowo wykonywanie zadań związanych z wyposażeniem aglomeracji w zbiorcze systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie cieków komunalnych. Przez dotacje Unii Europejskiej z Funduszu Spójności oraz z funduszy strukturalnych inwestorzy są zachęceni do realizacji przedsięwzięć porządkujących gospodarkę ściekową.

Głównymi źródłami pochodzenia nakładów finansowych na inwestycje w zakresie realizacji infrastruktury sanitarnej były:

- środki własne gmin,
- krajowe fundusze ekologiczne:
 - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW),
 - Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW),
- środki unijne w ramach programów operacyjnych:

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ),
- Regionalne Programy Operacyjne (RPO)
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR).

Nakłady finansowe poniesione w roku 2022 na budowę, rozbudowę lub modernizację oczyszczalni ścieków oraz budowę i modernizację sieci kanalizacyjnej wyniosły około 5 193 mln zł (tabela 6), w tym około:

- **2 742 mln** zł wydatkowano na budowę i modernizację sieci,
- **2 451 mln** zł na inwestycje związane z oczyszczalniami.

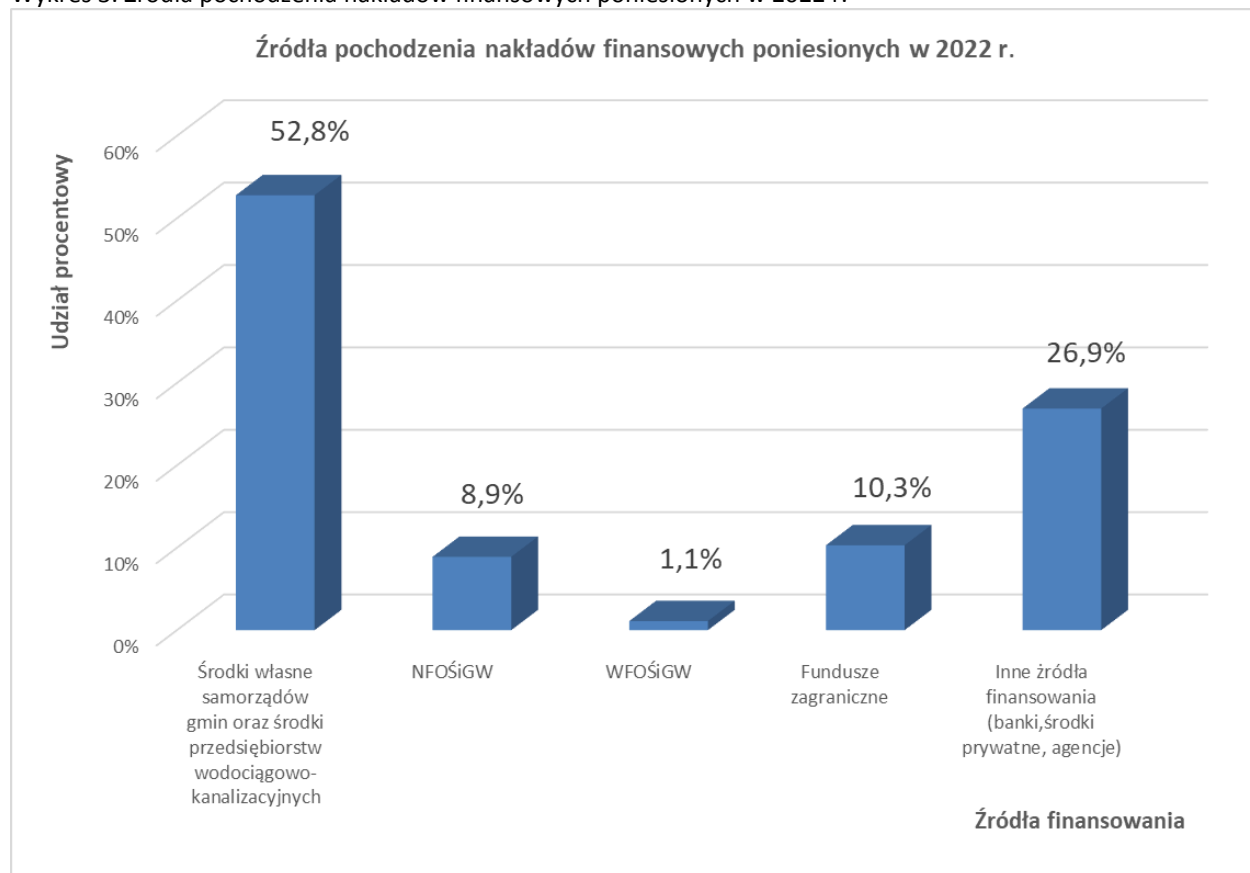
Tabela 6. Nakłady poniesione na zbiorcze systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków w roku 2022 – w podziale na RLMrz aglomeracji

NAKŁADY FINANSOWE - PODZIAŁ NA PRZEDZIAŁY RLM			
Przedział RLM (wg RLMrz)	Zbiorcze systemy kanalizacyjne ogółem	Oczyszczalnie ścieków komunalnych ogółem	łącznie nakłady poniesione
	[tys. zł]		
1	2	3	4
≥ 150 000	1 081 510	618 719	1 700 229
≥ 100 000 < 150 000	113 042	169 398	282 440
≥ 15 000 < 100 000	734 401	998 154	1 732 555
≥ 10 000 < 15 000	146 153	204 750	350 903
≥ 2 000 < 10 000	658 543	457 798	1 116 341
< 2 000	8 291	2 273	10 564
RAZEM	2 741 940	2 451 092	5 193 032

Analiza sprawozdań wykazała następujący rozkład nakładów finansowych z uwzględnieniem źródeł ich pochodzenia (wykres 3):

- środki własne – 2 745 mln zł, co stanowi ponad 52,8% ogólnej wartości nakładów finansowych,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – 457 mln zł (8,8%),
- Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – 57 mln zł (1,1%),
- fundusze zagraniczne – 536 mln zł (10,3%),
- inne źródła finansowania – 788 mln zł (26,9%).

Wykres 3. Źródła pochodzenia nakładów finansowych poniesionych w 2022 r.



IV. Realizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych w latach 2003-2022

IV.1. Zakres rzeczowy i finansowy zrealizowanych inwestycji

Jak wykazały dane sprawozdawcze za lata 2003-2022, w wyniku realizacji KPOŚK wybudowano 99 664 km sieci kanalizacyjnej. Informacje dotyczące długości sieci kanalizacyjnej wybudowanej w poszczególnych latach przedstawiono w tabeli 7.

Tabela 7. Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej w latach 2003-2022

Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej w latach 2003-2022																			
rok	2003-2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	razem
długość w km	17 375	5 289	4 204	4 850	6 203	8 983	9 116	7 239	6 409	6 315	6 438	2 177	1 805	2 722	3 233	3 017	2 088	2 201	99 664

W latach 2003-2022 zakończono budowę 480 nowych oczyszczalni ścieków. Najczęściej jednak dokonywano inwestycji w zakresie rozbudowy oraz modernizacji istniejących obiektów. W latach tych na realizację zadań ujętych w KPOŚK wydano około 91 mld zł, w tym około 59,6 mld zł przeznaczone zostało na zbiorcze systemy kanalizacyjne. W tabeli 8 przedstawiono nakłady finansowe poniesione na budowę, rozbudowę lub modernizację oczyszczalni ścieków oraz budowę i modernizację sieci kanalizacyjnych w poszczególnych latach.

Tabela 8. Nakłady inwestycyjne poniesione w latach 2003-2022

Nakłady inwestycyjne poniesione w latach 2003-2022 [mln zł]																			
rok	2003-2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	razem
oczyszczalnie ścieków komunalnych	2 353	763	985	1 219	2 479	3 028	1 774	1 283	1 161	1 460	1 657	582	1 229	1 370	2 574	2 275	2 755	2 451	31 398
zbiorcze systemy kanalizacyjne	5 224	1 848	2 226	3 326	4 800	5 032	5 414	4 515	3 150	3 773	4 003	1 196	1 387	2 313	2 922	3 126	2 648	2 742	59 645

IV.2. Ocena inwestycji w aspekcie wypełnienia wymagań dyrektywy 91/271/EWG

(Szczegółowe informacje: Załącznik – Grupa 6)

W oparciu o dane sprawozdawcze dokonano oceny stanu wypełnienia wymagań dyrektywy 91/271/EWG dla 2022 r. Zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej zastosowano następujące założenia:

I. **Wyposażenie aglomeracji w systemy zbierania ścieków komunalnych** gwarantujące przynajmniej 98% poziom obsługi, przy czym pozostałe 2% niezbranego siecią kanalizacyjną ładunku jest mniejsze niż 2 000 RLM. Ładunek niezbrany siecią musi być oczyszczany w innych systemach oczyszczania ścieków (pojedyncze systemy lub inne właściwe systemy), zapewniających ten sam poziom ochrony środowiska jak dla całej aglomeracji (art. 3 dyrektywy 91/271/EWG).

II. **Wydajność oczyszczalni** w aglomeracjach odpowiada przynajmniej ładunkowi generowanemu na ich obszarze (art. 10 dyrektywy 91/271/EWG).

III. **Standardy oczyszczania ścieków przez oczyszczalnie** uzależnione są od wielkości aglomeracji. Zastosowanie odpowiednich technologii oczyszczania ścieków gwarantujących osiągnięcie wymaganych prawem standardów oczyszczania ścieków. W każdej oczyszczalni zlokalizowanej na terenie aglomeracji powyżej 9 999 RLM wymagane jest podwyższone usuwanie biogenów (art. 4 lub/i 5 dyrektywy 91/271/EWG).

Wypełnieniem wymagań dyrektywy 91/271/EWG jest łączne spełnienie wszystkich warunków zgodności.

Jednocześnie zgodnie z wymogami KE zastosowano **hierarchię zgodności z artykułami 3, 4, 5 ust. 2 i 10 dyrektywy 91/271/EWG**. Oznacza to, że jeżeli aglomeracja nie spełnia wymogu w zakresie ww. warunku wynikającego z art. 3 dyrektywy 91/271/EWG, to uznaje się, że równocześnie nie spełnia pozostałych warunków dyrektywy. W tabeli 9 przedstawiono szczegółowe dane odnośnie do zgodności z dyrektywą aglomeracji z uwzględnieniem powyższej zasady. Tym samym przy rozpatrywaniu liczby aglomeracji zgodnych z warunkiem II i III (kolumny numer 3 i 4) brano pod uwagę tylko te, które spełniły warunek I (kolumna 2).

Tabela 9. Spełnienie wymagań dyrektywy 91/271/EWG (stan na 31.12.2022 r.) – podział na przedziały RLM

Przedział RLM (wg RLMrz)	Warunek I stopień skanalizowania (zgodność z art. 3 dyrektywy)	Warunek II wydajność oczyszczalni (zgodność z art. 10 dyrektywy)	Warunek III standardy oczyszczania (zgodność z art. 4 i 5 ust. 2 dyrektywy)	Spełnienie łącznie 3 warunków zgodności z dyrektywą (art. 3, 4, 5 ust.2 oraz 10)	% aglomeracji spełniających łącznie 3 warunki zgodności z dyrektywą
1	2	3	4	5	6
≥ 150 000	19	17	15	15	0,98 %
≥ 100 000 < 150 000	22	22	21	21	1,37 %
≥ 15 000 < 100 000	226	218	203	203	13,27 %
≥ 10 000 < 15 000	72	69	56	56	3,36 %
≥ 2 000 < 10 000	582	539	499	499	32,61 %
< 2 000	4	4	4	4	0,26 %
RAZEM	925	869	798	798	52,16 %

Wymagany stopień obsługi zbiorczymi sieciami kanalizacyjnymi (tj. Warunek I) został osiągnięty w 925 aglomeracjach, co stanowi 60,39% wszystkich aglomeracji. Ocena danych wykazała również, że 869 aglomeracji posiada oczyszczalnie komunalne, których wydajność wyrażona w RLM, odpowiada lub jest większa od RLMrz aglomeracji, co stanowi 56,8% wszystkich aglomeracji. Według informacji przekazanych przez gminy, 798 aglomeracji spełnia wymagania dotyczące jakości oczyszczanych ścieków (52,16% wszystkich aglomeracji). Przypomnieć należy, że prezentowane dane są zgodnie z zasadą hierarchiczności, tj., jeżeli aglomeracja nie spełnia wymogu w zakresie warunku wynikającego z art. 3 dyrektywy 91/271/EWG, to uznaje się, że równocześnie nie spełnia pozostałych warunków dyrektywy.

łącznie wszystkie warunki spełnia 798 aglomeracji (52,16% wszystkich aglomeracji) o RLMrz równej 17 092 761, co stanowi 47,89% RLMrz wszystkich aglomeracji.

Dotychczasowe tempo realizacji inwestycji w ramach KPOŚK nie zapewniło osiągnięcia celów pośrednich określonych w Traktacie akcesyjnym. Realizacja inwestycji zaplanowanych w ramach AKPOŚK 2022 również nie zagwarantuje wypełnienia przez wszystkie aglomeracje wymogów dyrektywy 91/271/EWG. Przyczyną takiego stanu rzeczy są:

- nieprawidłowe wyznaczenie granic aglomeracji – w granicach aglomeracji znajdują się obszary, które nie spełniają stosownych kryteriów, w tym m.in. wskaźnika koncentracji,
- brak weryfikacji RLM aglomeracji – akty prawa miejscowego, które nie gwarantują zgodności RLM rzeczywistej z RLM w rozporządzeniu albo uchwale,
- niewłaściwe zaplanowanie długości sieci kanalizacyjnych, wynikające ze złego wyznaczenia granic aglomeracji,

- brak odpowiednich i przemyślanych założeń koncepcyjnych planowanych do realizacji inwestycji ze strony organów i innych podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań wodociągowo-kanalizacyjnych na obszarze danej aglomeracji,
- brak skutecznego egzekwowania przez gminy realizacji przez właścicieli nieruchomości obowiązku przyłączenia się do istniejącej sieci kanalizacyjnej nałożonego ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2022 r. poz. 2519 oraz z 2023 r. poz. 877),
- zaostrzenie wymogów dotyczących procentu skanalizowania aglomeracji wynikające ze stanowiska Komisji Europejskiej oraz wyroków Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej,
- brak środków finansowych na realizację działań.

V. Podsumowanie

- 1) Sprawozdanie z realizacji KPOŚK za rok 2022 przygotowane zostało na podstawie sprawozdań z realizacji KPOŚK przekazanych przez gminy do PGW WP.
- 2) Sprawozdania zawierają informacje o stanie prac inwestycyjnych przedsięwzięć ujętych w KPOŚK w zakresie realizacji systemów zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych, gospodarki osadowej oraz finansowania inwestycji.
- 3) Zakresem sprawozdawczym objęto wszystkie aglomeracje ujęte w szóstej aktualizacji KPOŚK.
- 4) Sprawozdania z realizacji Programu przedstawiło 1 530 aglomeracji.
- 5) W przypadku stwierdzenia niepełnych lub niewiarygodnych danych sprawozdawczych PGW WP podejmowało działania, mające na celu ich weryfikację lub uzupełnienie.
- 6) Dane ze sprawozdań:
 - a) dane podstawowe: według danych z końca 2022 r. w 1 530 aglomeracjach zamieszkuje 27,1 mln mieszkańców, z których 26,2 mln korzysta z sieci kanalizacyjnej, około 832 tys. jest obsługiwanych przez tabor asenizacyjny, a około 87 tys. korzysta z systemów indywidualnych.
 - b) sieci kanalizacyjne: w roku 2022 na terenach aglomeracji wybudowano 2 201 km sieci kanalizacyjnej, w tym 1 688 km sieci grawitacyjnej. Liczba mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych wzrosła o 323 598. Ponadto zmodernizowano 330 km sieci istniejącej;
 - c) oczyszczalnie ścieków: w roku 2022 przeprowadzono 285 inwestycji dotyczących oczyszczalni ścieków komunalnych, w tym:
 - wybudowano 4 oczyszczalnie,
 - zmodernizowano 143 oczyszczalnie,
 - rozbudowano 10 oczyszczalni,
 - dokonano modernizacji części osadowej w 68 oczyszczalniach,
 - przeprowadzono inwestycje łączne w zakresie modernizacji i rozbudowy oczyszczalni w 56 obiektach,
 - zlikwidowano 4 oczyszczalnie.Na koniec 2022 r. 1 496 oczyszczalni z 1 625 spełniło wymagania dotyczące jakości oczyszczanych ścieków;
 - d) gospodarka osadowa: ilość wytworzonych osadów ściekowych w przeliczeniu na suchą masę poddanych zagospodarowaniu w roku 2022 wyniosła 746,1 tys. Mg.

- e) finansowanie: nakłady finansowe poniesione w roku 2022 na budowę, rozbudowę lub modernizację oczyszczalni ścieków oraz budowę i modernizację sieci kanalizacyjnej wyniosły 5,2 mld zł, z czego 53% wydatkowano na budowę i modernizację sieci. Największy udział w finansowaniu inwestycji w zakresie gospodarki ściekowej mają środki własne gmin wynoszące 50,5% ogólnej wartości nakładów finansowych oraz inne źródła finansowania stanowiące 21,4%. Pozostałe nakłady pochodziły z funduszy zagranicznych (10,6%) i ekologicznych (0,7%).
- f) warunki zgodności: na koniec 2022 r. wymagany stopień obsługi zbiorczymi sieciami kanalizacyjnymi został osiągnięty w 925 aglomeracjach. Wśród tych 925 aglomeracji (spełniających art. 3 dyrektywy 91/271/EWG) 869 aglomeracji posiada oczyszczalnie komunalne, których łączna wydajność wyrażona w RLM, odpowiada lub jest większa od RLM obsługiwanych aglomeracji, natomiast 798 aglomeracji spełniło wymagania dotyczące jakości oczyszczanych ścieków. Łącznie wszystkie warunki spełnia 798 aglomeracji (52,2% wszystkich aglomeracji) o RLMrż równej 17 092 761, co stanowi 47,89% RLMrż wszystkich aglomeracji.

VI. Załączniki

[załącznik dostępny jako odrębny plik w formacie .xlsx]

Ankieta sprawozdawcza z realizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych w 2022 r. składająca się z 3 arkuszy:

- **Aglomeracje 2022 r.**
- **Oczyszczalnie 2022 r.**
- **KP 2022 r. (końcowe punkty zrzutu)**

Grupa 1 (Agglomeracje – dane podstawowe za rok 2022):

Tabela 1. Dane podstawowe dotyczące aglomeracji – podział na przedziały RLM

Tabela 2. Dane podstawowe dotyczące aglomeracji – podział na województwa

Tabela 3. Dane podstawowe dotyczące aglomeracji – podział na dorzecza

Tabela 4. Dane podstawowe dotyczące aglomeracji – podział na regiony wodne

Grupa 2 (Zbiornice sieci kanalizacyjne za rok 2022):

Tabela 1. Realizacja zbiorczych sieci kanalizacyjnych na terenie aglomeracji – podział na przedziały RLM

Tabela 2. Realizacja zbiorczych sieci kanalizacyjnych na terenie aglomeracji – podział na województwa

Tabela 3. Realizacja zbiorczych sieci kanalizacyjnych na terenie aglomeracji – podział na dorzecza

Tabela 4. Realizacja zbiorczych sieci kanalizacyjnych na terenie aglomeracji – podział na regiony wodne

Grupa 3 (Oczyszczalnie ścieków komunalnych za rok 2022):

Tabela 1. Realizacja oczyszczalni ścieków komunalnych na terenie aglomeracji – podział na przedziały RLM

Tabela 2. Realizacja oczyszczalni ścieków komunalnych na terenie aglomeracji – podział na województwa

Tabela 3. Realizacja oczyszczalni ścieków komunalnych na terenie aglomeracji – podział na dorzecza

Tabela 4. Realizacja oczyszczalni ścieków komunalnych na terenie aglomeracji – podział na regiony wodne

Grupa 4 (Gospodarka osadowa za rok 2022):

Tabela 1. Gospodarka osadowa – podział na przedziały RLM

Tabela 2. Gospodarka osadowa – podział na województwa

Tabela 3. Gospodarka osadowa – podział na dorzecza

Tabela 4. Gospodarka osadowa – podział na regiony wodne

Grupa 5 (Nakłady finansowe za rok 2022):

Tabela 1. Poniesione nakłady finansowe na zbiorcze sieci kanalizacyjne oraz oczyszczalnie ścieków komunalnych – podział na grupy RLM

Tabela 2. Poniesione nakłady finansowe na zbiorcze sieci kanalizacyjne oraz oczyszczalnie ścieków komunalnych – podział na województwa

Tabela 3. Poniesione nakłady finansowe na zbiorcze sieci kanalizacyjne oraz oczyszczalnie ścieków komunalnych – podział na dorzecza

Tabela 4. Poniesione nakłady finansowe na zbiorcze sieci kanalizacyjne oraz oczyszczalnie ścieków komunalnych – podział na regiony wodne

Grupa 5A (Źródła pochodzenia nakładów finansowych za rok 2022):

Tabela 1. Źródła pochodzenia nakładów finansowych – podział na grupy RLM

Tabela 2. Źródła pochodzenia nakładów finansowych – podział na województwa

Tabela 3. Źródła pochodzenia nakładów finansowych – podział na dorzecza

Tabela 4. Źródła pochodzenia nakładów finansowych – podział na regiony wodne

Grupa 6 (Zgodność z warunkami dyrektywy Rady 91/271/EWG według stanu na koniec roku 2022):

Tabela 1. Warunki spełnienia warunków dyrektywy 91/271/EWG z zasadą zachowania hierarchiczności – podział na grupy RLM

Tabela 2. Warunki spełnienia warunków dyrektywy 91/271/EWG z zasadą zachowania hierarchiczności – podział na województwa

Tabela 3. Warunki spełnienia warunków dyrektywy 91/271/EWG z zasadą zachowania hierarchiczności – podział na dorzecza

Tabela 4. Warunki spełnienia warunków dyrektywy 91/271/EWG z zasadą zachowania hierarchiczności – podział na regiony wodne